



Det krävs 5-6 tålmodiga generationer av skogsägare innan det blir en kyrkbåtsduglig furu! Sarlars Börje Svensson. Fotn: Torbjörn Nääs

Kyrkbåtsbygge

BÖRJE SVENSSON

Att se en kyrkbåt med taktfasta roddare klyva Siljans vågor är en mäktig syn! Tack vare att kyrkbåtsbygge återupptogs på 1940-talet, genom att Rättviks hembygdsförening beställde en ny båt hos Anders Bondesson i Utanmyra, kan vi fortsätta njuta av dessa båtar som för tankarna till vikingatider! Beställningen har sedan följts av ytterligare c:a 45 båtar.

När Sollerö IF beställer sin båt hos Arne Håll och i Solleröbladet efterlyser någon som vill skänka 20 tallar till detta bygge duger inte vad som helst.

Ta krotjän då du si an är ett uttryck på Sollerömål som underlättar materielanskaffning till speciella ändamål t.ex. lieorv, kalkmedar kåsor m.m.

På YouTube finns en film från 1941 då kyrkbåtsbygge återupptas efter att ha legat nere sen 1870-talet. Kan även ses via hembygdsföreningens webbplats: www.sollero-hembygd.se

Filmen börjar med att Anders Bondesson yxar till en *Rotrång* av en självväxt krok, mot laduväggen ses självväxta krokar som ska bli *rånger* eller spant som det heter på svenska.

Det är Albert Eskeröd som gjort filmen och även skrivit en bok »Kyrkbåtar och kyrkbåtsfärder« där ett kapitel ägnas åt »En kyrkbåt bygges på Sollerön år 1941«



Maj 2017. Arne kontrollerar fiberriktningen. Foto: Börje Svensson.

I boken »Siljan« av Mats Renberg finns en målande beskrivning av när han följde med Anders Bondesson och sonen Svante västerut på Soldskogen med häst och släde för att hitta lämpligt träd till en kyrkbåtsköl.

Åter till nutid. Jag tror mig ha vad som efterfrågas. Med Arne Håll ger vi oss av till skogs, nu med bil, för att se om några ståtliga furor även duger till bordläggning. Önskemål och krav är senvuxet, kvistfritt och rakfibrikt.

Med vant öga konstaterar Arne vilka träd som är lönt att kontrollera fiberriktning på. Försiktigt avlägsnar Arne en liten bit av ytterbarken och med knivspetsen kontrolleras fiberriktning. Vi bandar ett 20-tal furor med förhoppning att det kvistfria virket finns.

Huggning vintertid och sågning på våren för långsam torkning är optimalt, och spännande var det att hjälpa Arne såga stockarna 7,5 meter långa och 30-35 cm i topp!

”*Eta sa nug duvå a jänn tjörtjbåt*” konstaterade Arne på sitt lugna sätt när virket var strölagt.



1870: Det senaste kyrkbåtsbygget på 1800-talet. 1941: Kyrkbåtsbygget återupptas.

Hur blir man då en kyrkbåtsduglig tall?

Fröet grodde nog omgivet av skog i olika åldrar vilket medför strävan uppåt efter ljus, klena kvistar som snart vissnar och faller av.

Konkurrensen av lövskog hölls undan av skogsbetande kor och getter. Bufförsvägen från Björka till Flenarna och vidare västerut till Råberg, ja ända bort till Läberget, gick här förbi.

Timmerholen som var en central punkt ligger nära. Skogsbruk efter storskiftet (mitten 1800-talet) innebar dimensionshuggning då de grövsta träden högs, vilket innebar mer ljus och tillväxtpotentialer för de mindre träden.

Många kolbottnar i närheten vittnar om att även klenare virke huggits genom gallring. Årsring på årsring och genom gallring växte tallarna vidare och de sista 50 åren la de på sig det kvistfria virket som eftersträvas för speciella ändamål. Andra träd tar över i det eviga kretsloppet som skogen utgör och där en modell av hyggesfritt skogsbruk praktiserats kanske nya båtar är på tillväxt.

Noga utvalda, nästan 200 år sen fröet föll till marken – kan det bli mer hedrande än att få bli en kyrkbåt på Siljan tillverkad av mästernickaren Åll-Arne!

Sarlars Börje



Den 18,5 meter långa kölen är sträckt. De åtta mallarna är på plats. Fören eller "Ansiktet" närmast kameran. Båten blir något bredare i fören än i aktern.



Bordläggning påbörjas. De första borden kräver extra noggrannhet.



Allt byggs med precision.



Arne Håll. Bordläggningen fortsätter. Tätning görs med bomullsgarn. Tidigare användes lin. Bordläggningen fästs med kopparnitar. 2130 st till en kostnad av 12000 kr.



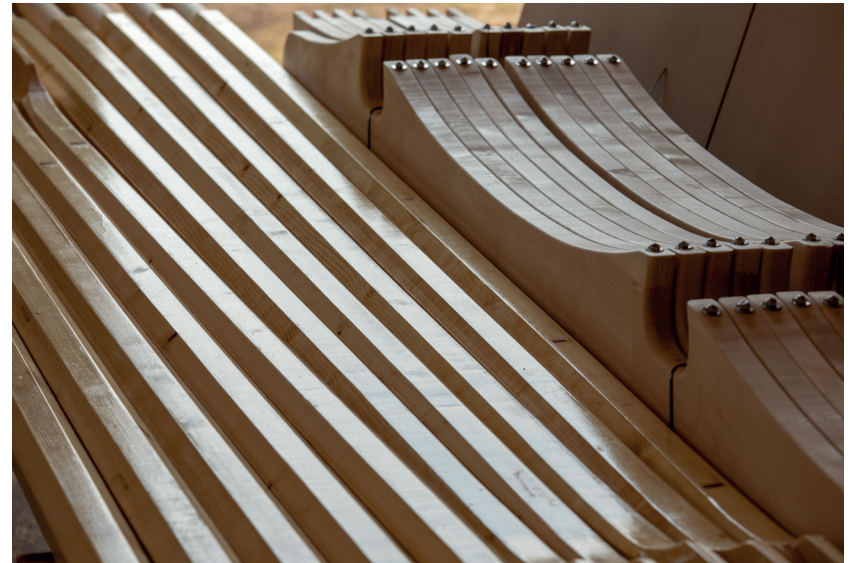
Tidigare användes krampor av järn. Tången har använts av Arnes farfars farfar.



Sittbrädor med plats för 10 par roddare. Båten klarar lätt 60 personer enligt Arne.



Båten tar form.



Med spant av ek, årtullar av björk och åror av gran är båten klar för Siljans vågor.